

Dragi elevi, stimați profesori!

Despre volum

În acest volum găsiți mai mult de două sute de *teste practice*, care vă vor ajuta pentru a vă pregăti și pentru a fi pregătiți la proba scrisă a noului examen de bacalaureat la istorie, introdus din anul 2005.

De ce definim testele apărute în acest volum drept *teste practice*, cu toate că ele corespund, în tot ceea ce le privește, cu testele examenului de bacalaureat? Pentru că, în primul rând, avînd în vedere procesul de studiu în conformitate cu prelucrarea unitară a materialului didactic (de ex. Iluminismul sau epoca dualismului austro-ungar) și cu cadrul oferit de orele de învățare, ele vor contribui la *exersarea, la realizarea obiectivelor* examenului centrate pe *formarea, dezvoltarea de capacități* (de ex. utilizarea și evaluarea surselor istorice, orientarea în timp și spațiu), și, totodată la *cunoașterea* noilor tipologii de exerciții și a baremelor de corectare aferente lor.

Volumul prelucrează toate subiectele din programa de istorie pentru anul al 11-lea.

Pentru ca activitatea profesorului de specialitate – odată cu prelucrarea elementelor legate de conținut – să urmărească în mod conștient dezvoltarea competențelor propuse în cadrul obiectivelor examenului de bacalaureat – aceste competențe sînt marcate, la fiecare test în parte, cu pictograme diferite:

utilizarea și evaluarea surselor istorice;

aplicarea terminologiei de specialitate;

orientarea în timp și spațiu;

depistarea factorilor care influențează evenimentele;

prezentarea evenimentelor și a fenomenelor istorice din perspectiva problematicii centrale/unitare.

Avînd în vedere cerințele noului sistem de bacalaureat, volumul include – cîte două niveluri (nivel mediu și superior) pentru fiecare subiect la anul 11, patru-cinci așa-numite teste care necesită răspunsuri scurte, precum și alte două teste eseistice de sinteză (de rezolvare și de analizare a problematicii). Pentru semnalarea acestor tipuri de teste vom folosi pictogramele de mai jos:

teste simple, reclamînd un răspuns scurt;

teste de rezolvare a problemelor (sau cerînd un răspuns scurtat), de tip eseistic;

teste de analiză eseistică (sau atrăgînd după sine un răspuns detaliat).

Textele și pictogramele testelor de nivel superior apar marcate prin culoarea verde.

Capitolele volumului încep cu enumerarea datelor lexicale ale programei-cadru, considerată baza de date a noului examen de bacalaureat, respectiv a cerințelor definite în metodologia examenului pe două niveluri. În intenția noastră, toate acestea vor contribui eficient la reușita pregătirii pentru examenul de bacalaureat. La fel de important este indicele de competențe, introdus la sfîrșitul anexei, care sperăm să fie de un real folos, în măsura în care ordonează testele din culegerea de față conform competențelor a căror formare și dezvoltare ne-o propunem.

Noul sistem de bacalaureat din istorie, centrat pe competențe

Din punctul de vedere al intențiilor noului examen de bacalaureat din istorie, putem preciza că se are în vedere ipoteza că „dispune de cultură istorică actualizată doar persoana care și-a însușit cunoștințe profunde și multilaterale, este capabilă să-și exprime nuanțat ideile, oral și în scris, punctul său de vedere fiind caracterizat ca deschis, sensibil față de problematica testelor, dar care, în același timp sesizează limitele obiective și subiective ale reconstituirii trecutului”. Iar la baza obiectivelor sale se află ideea că „predarea istoriei în învățământul gimnazial poate fi considerată eficace doar dacă, în paralel cu asimilarea conținutului, se ajunge la formarea acelor aptitudini (competențe), care sînt elemente indispensabile ale unei culturii istorice multilaterale. În contextul sistemului social, politic cu caracter democratic, diferitele opinii despre lume, ideologii, religii, sisteme de valori și atitudini politice se validează în paralel, ba se manifestă chiar și în concepții istorice total diferite”. Într-o formulare mai simplă, înseamnă că noul model de examen tinde să restabilească echilibrul firesc – al cunoștințelor, capacităților și normelor, destrămat în ultimele decenii.

La examenele de bacalaureat din ultimii ani, dar în special la cele de admitere, mai multe elemente ale cunoașterii istorice (gîndirea, orientarea) au deținut un rol aparte și important, dar rezultanta finală a fost decisă de însușirea ori neștiința așa-numitor elemente lexicale (nume/denumiri, cronologie). Noul examen de bacalaureat din istorie, se va desfășura cu totul altfel! În cadrul examenului, în locul verificării cunoașterii unei multitudini de date concrete, accentul va trece pe înfățișarea modalității de percepere a trecutului, pe utilizarea diversificată a cunoștințelor, pe aprecierea capacității de analizare a surselor istorice, a hărților, a ilustrațiilor și a imaginilor. Astfel se va elimina învățarea fără rost și lipsită de un scop precis! Acest lucru nu va însemna însă, că nu va fi necesară cunoașterea istoriei la examenul de bacalaureat! Doar faptul că însușirea cunoștințelor trebuie făcută cu totul altfel!

Noul examen de bacalaureat își propune drept sarcină evaluarea competențelor-cheie [de bază] (de ex. interpretarea textului, recunoașterea problemei, gîndirea creativă, stabilirea legăturilor logice, redactarea textului), respectiv a capacităților utilizate în mai multe locuri și cu durată prelungită în timp, dezvoltate adaptate și generalizate în cadrul studiului istoriei (de ex. orientarea în timp și spațiu, dezvoltarea evenimentelor formatoare ale istoriei).

Realizarea în practică a conceptului este ilustrată și în metodologia examenului, după a cărei consultare, atît profesorul de specialitate cît și elevul, care se pregătesc pentru examen, vor cunoaște, cu aproximație, cantitatea și tipul exercițiilor necesare probei de examen. Mai mult, există chiar și posibilitatea să cunoască proporțiile raporturilor interioare care definesc componența fișele de teste (de ex. epoci, tematică), la fel și ce fel de materiale auxiliare pot fi utilizate în cadrul examenului (de ex. hartă, dicționar ortografic).

Teme noi la proba scrisă

Modificările posibile cu privire la examenul de bacalaureat se pot înțelege mai bine din momentul în care se vor consulta și cunoaște noile teme la proba scrisă.

Schimbarea cea mai evidentă este însă faptul că *fiecare test conține în sine o sursă istorică* (text, imagine, hartă, diagramă, grafic, caricatură etc.), cu date inserate ce conțin toate informațiile necesare să contribuie la rezolvarea eficientă a testelor.

Și aceasta are ca urmare faptul că, între temele de examen, nici din întâmplare nu veți mai regăsi întrebări de genul „cine, cînd, unde”, deseori întîlnite în cadrul orelor de istorie.

În locul lor apar exerciții care se referă la soluționarea problematicii unor teste bazate pe interpretarea surselor istorice și a documentelor utilizate.

Noutatea temelor, transformarea tipurilor de examinare, extinderea lor prin exerciții cu privire la metodologia examenului la istorie sînt înfățișate în tabelul de mai jos:

Exemple cu privire la posibilele tipuri de teste
1. Căutarea de informații pe baza surselor istorice (documente scrise, documente iconice).
2. Redactarea unor concluzii, evaluări simple, pe baza surselor istorice.
3. Compararea unor fragmente din surse, explicarea cauzelor de diferențiere.
4. Compararea, interpretarea unor informații rezultate din diferite surse istorice (documente scrise, documente iconice, diagrame).
5. Selectarea de concepte/noțiuni din sursele istorice pe baza unor criterii date, formularea concluziilor.
6. Explicarea conceptelor/noțiunilor, situarea lor în timp și spațiu.
7. Adunarea informațiilor din hărți, formularea concluziilor.
8. Formularea de concluzii simple pe baza unor hărți.
9. Amplasarea evenimentelor pe axa cronologică.
10. Diferențierea și analiza scopurilor și a consecințelor.
11. Recunoașterea și evidențierea relației cauză - efect.
12. Formularea concluziilor legate de consecințele evenimentelor, proceselor, fenomenelor, deciziilor.
13. Stabilirea corelației dintre diferitele tipuri de procese și succesiunea evenimentelor.
14. Altele.

Pregătirea pentru examen

Noile cerințe ale examenului vor transforma, cu siguranță, munca de pregătire a profesorilor de specialitate, pentru că modificarea tipurilor de exerciții presupune o formă de învățămînt centrată mai ales pe rezolvarea testelor, pe activitatea desfășurată în cadrul programelor de studiu. Toate acestea înseamnă că va fi necesară o altă formă (decît cea prezentă) de abordare a pregătirii pentru examenul de bacalaureat. În special, desfășurată altfel decît cea pentru actualul examen de bacalaureat ! Va trebui să pornim de la faptul că activitatea noastră va avea rezultatul dorit numai în cazul în care, în primul rînd, elevii noștri nu vor mai învăța istoria unei epoci, ci o vor înțelege. Numai atunci cînd vor fi în stare să analizeze sursele referitoare la o anumită epocă și vor fi capabili să-și exprime ideile în scris și oral despre problematica specifică perioadei, rezolvînd totodată independent tematici mai scurte sau mai lungi aferente. Aceste cerințe presupun din partea elevilor o contribuție activă, de durată, la activitatea centrală de prelucrare a materialului didactic. Totul poate fi realizat cu succes doar dacă profesorii de specialitate își vor regîdi programele proprii în funcție de cerințele de examinare, iar în cazul în care va fi necesar, își vor „restructura” și diminuea conținutul programei școlare.

Un domeniu distinct al pregătirii cadrului didactic de profil trebuie să fie exersarea interpretării și a redactării textelor. În cursul acestei activități trebuie neapărat studiate și interpretate acele teste care rezultă din modificarea cerințelor de corectare și evaluare, deoarece criteriile de evaluare formulate în codul de rezolvare se referă în primul rînd la *operațiile de efectuat* (de ex. descoperirea informațiilor conform obiectivelor definite sau formularea unor întrebări scurte despre cauzele, consecințele evenimentelor), și nu la abordările/tratările dorite.

Să vedem câteva exemple ale unor tipuri de teste! Vom reda și cheia de rezolvare a ultimului test.

EXEMPLE

Nivel mediu (test simplu, reclamînd un răspuns scurt) _____

Condițiile de trai ale muncitorilor industriali

Imaginea alăturată și fragmentul de mai jos prezintă condițiile de trai ale muncitorilor din perioada revoluției industriale. Din ce surse istorice pot fi obținute informațiile enumerate?

„Filaturile de bumbac sînt clădiri mari, construite însă în așa fel, încît să cuprindă cît mai mulți oameni. Ca spațiile să nu rămînă cumva neutilizate, fabricile sînt construite cu mai multe etaje, iar etajele sînt, în măsura posibilităților, cît mai scunde. Cele mai multe spații sînt ocupate de mașini. Din pricina caracterului specific al fabricii, praful de bumbac plutește permanent în aer, amestecîndu-se cu vaporii de ulei și degajînd un miros foarte neplăcut. Familiarizîndu-mă cu o fabrică, unde lucrau mai multe sute de oameni, am constatat faptul că în fabrici se lucrează deseori zi și noapte. De aceea se folosește o cantitate mare de lumînări. Nu se face însă nimic concret în folosul aerisirii. Din această cauză, pe lîngă lipsa aerului, se poate simți permanent mirosul corpului uman, al uleiului, al prafului de bumbac și al lumînărilor. [...] Ce fel de consecințe pot avea aceste condiții dăunătoare? Bolile contagioase au cauzat moartea mai multor oameni în zona Manchesterului. Întrebînd pe cei bolnavi, cum au fost cuprinși de febră, majoritatea a răspuns că ori poluarea aerului din fabrică, ori contaminarea directă, prin contactul cu ceilalți, a cauzat febra lor. Întrebîndu-i ce ocupație aveau cei ce i-au contaminat, ei au răspuns că sînt muncitorii de la filaturile de bumbac.” (*Fragment dintr-un pamflet apărut la Manchester, în anul 1784*)

Viața la periferia unui cartier industrial din perioada revoluției industriale

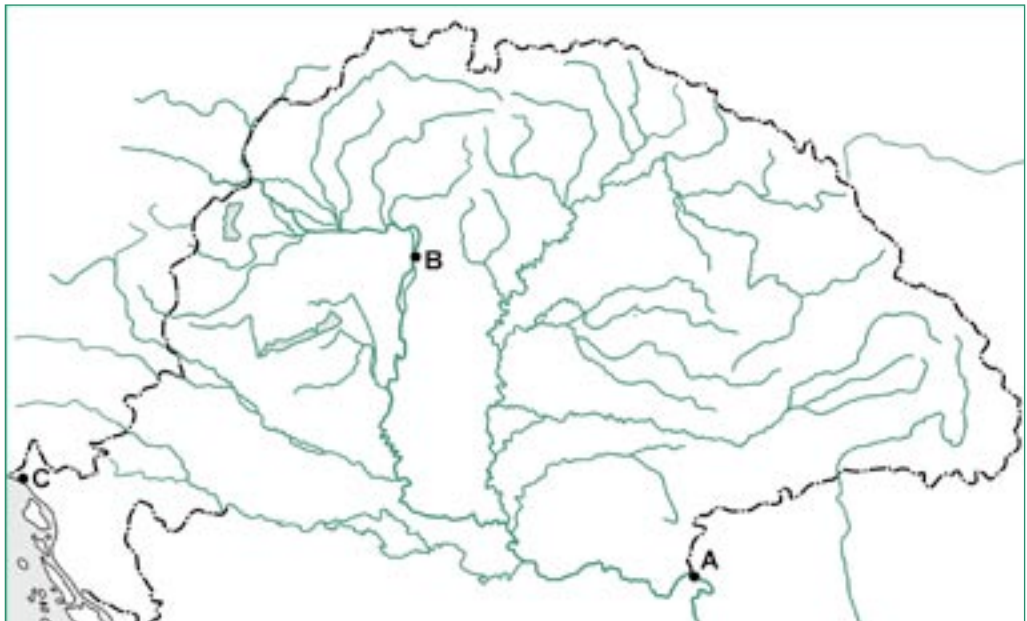
	Ima- gine	Text	Am- bele	Nici una
În perioada revoluției industriale, condițiile de trai ale muncitorilor din Manchester au fost dăunătoare sănătății lor. (1 punct)				
Viața locuitorilor de la periferii s-a desfășurat în cea mai mare parte pe străzi. (1 punct)				
Arhitectura cartierelor industriale ale orașelor era conformă cu necesitățile muncitorilor. (1 punct)				
Condițiile de locuit din perioada revoluției industriale se puteau caracteriza, în general, prin aglomerație. (1 punct)				
Cauza principală a aglomerației din filaturile de bumbac a constat în aspirația proprietarului fabricii la un profit maxim. (1 punct)				

5 p.

Nivel mediu (test simplu, reclamînd un răspuns scurt) _____

✓ Topografia Ungariei în epoca reformelor (II)

Asociați descrierile de mai jos cu unitățile topografice de pe harta albă!

- a) În Evul Mediu parte a Regatului Croației, apoi al Ungariei. Din 1776 aparține Croației, iar apoi din nou Regatului Ungariei. Napoleon I-a anexat provinciilor ilirice, iar între 1822-1849 parte a Ungariei. Literă: _____
Nume: _____ (1 punct)
- b) Suiș din comitatul Hunedoara. Transformarea sa într-o cale navigabilă a fost un scop important pentru economia ungară în secolul al XIX-lea. Literă: _____
Nume: _____ (1 punct)
- c) De aici au pornit primele două linii ferate ale Ungariei în direcția Vác și Szolnok. Literă: _____ Nume: _____ (1 punct)

3 p.

Nivel mediu (test simplu, reclamînd un răspuns scurt) _____

Generalul Bem în Transilvania

Prezentați cu ajutorul hărții istorice și a textelor de mai jos operațiunile militare ale generalului Bem din decembrie 1848 pînă în vara anului 1849!

„Se dispune, prin prezenta, ca toți comandanții armatelor de campanie din acele teritorii, aflate laolaltă ori separat, ca toate autoritățile competente și toți comisarii guvernamentali să ia la cunoștință faptul că domnul general Bem, numit din acest moment drept comandant general al tuturor forțelor armate reunite în armata Ardealului de Sus, să fie recunoscut și prețuit, cum se cuvine unui general de armată, în timpul războiului, iar [Dvs.] să vă comportați cu respect și cu supunere față de comandantul suprem, sub amenințarea cu pedeapsa militară legală.” (*Decret public emis cu ocazia numirii lui Bem*)

„Domnilor, guvernul m-a numit drept comandant al acestei armate. Știu să premiez, dar și să pedepsesc. Cel ce se supune, va fi premiat, cel ce se opune, va fi împușcat.” (*Discursul lui Bem în fața armatei din Transilvania*)

„Știu că mă vor acuza că risipesc banii, dar la sfîrșitul campaniei vom vedea pe baza rezultatelor, cine a luptat cel mai ieftin.” (*Bem*)

„Aceste campanii militare au dovedit că Bem a avut o pregătire militară bună și talente strălucite. A făcut tot ceea ce era posibil. Trebuie să recunoaștem că a fost excepțional de activ, energic și, pe deasupra, a fost un om curajos, în luptă se afla mereu în frunte, stimulînd cu prezența sa armata ungară. A fost un artilerist excelent, folosind cu iscusință acest tip de armă.” (*Șeful Statului-Major al generalului rus Lüders*)

21 p.

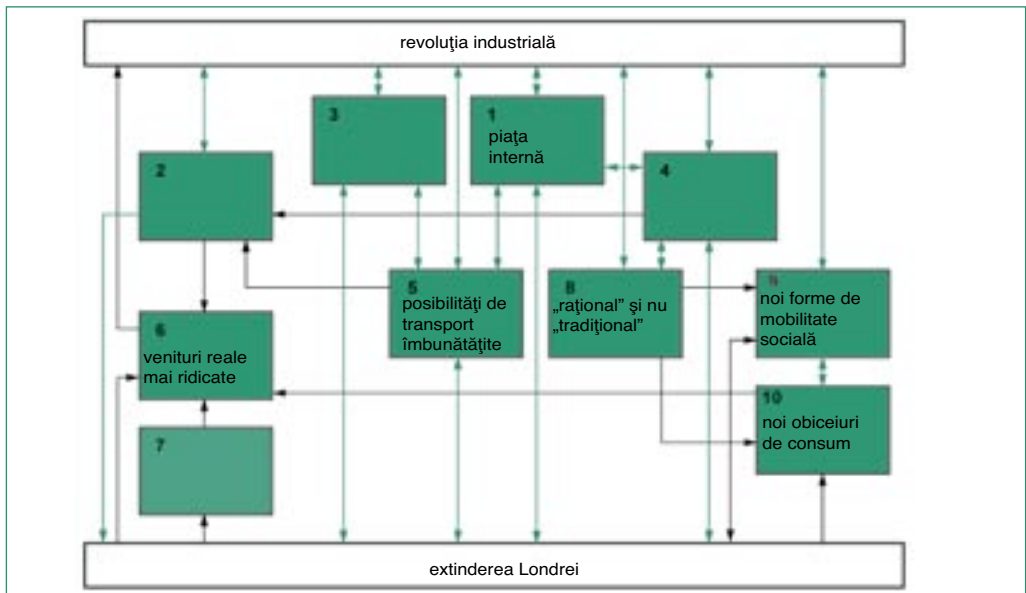
Nivel superior (test simplu, reclamînd un răspuns scurt) _____

Conexiunile dintre extinderea Londrei și revoluția industrială (I)

Figura alăturată prezintă conexiunile dintre extinderea Londrei și revoluția industrială. Din figură lipsesc denumirile cîtorva componente. Am oferit trei posibilități de răspunsuri pentru fiecare element lipsă. Treceți în pătrățelele goale majusculele literelor aferente răspunsurilor corespunzătoare!

4 p.

Extinderea Londrei în perioada revoluției industriale

2. A) împrejuririle
B) sporirea creșterii oilor
C) schimbări în agricultură (1 punct)
3. A) modificări ale rezervei de materii prime
B) extinderea exploatării lemnului
C) abolirea epidemiilor la Londra (1 punct)
4. A) formarea manufacturilor
B) posibilități comerciale mai bune
C) formarea pieții mondiale (1 punct)
7. A) condiții demografice prielnice
B) augmentarea numărului populației
C) sporirea natalității (1 punct)

4 p.

Nivel superior (test simplu, reclamînd un răspuns scurt) _____

✓ Crearea statului național german

Caricatura alăturată înfățișează crearea statului național german. Titlul: Viitorul Germaniei. Analizați caricatura cu ajutorul următoarelor întrebări!

- a) Care dintre statele germane este simbolizat de coiful militar?
_____ (1 punct)
- b) La care modalitate de unificare a statului german se referă caricatura?
_____ (1 punct)
- c) Pe cine reprezintă oamenii care se află sub coif?
_____ (1 punct)
- d) Pe cine înfățișează mîna care ține coiful?
_____ (1 punct)

4 p.

Viitorul Germaniei (caricatură contemporană)

Nivel superior (rezolvare a problematicii de tip textual) _____

Ideile Iluminismului**Formulați pe scurt, folosindu-vă de textele de mai jos, pe baza căror principii își propune Iluminismul funcționarea propriei societăți întruchipate!**

„... ne unim în corpuri politice în vederea realizării unei conduceri mai bune și cu scopul de a ne putea menține [...] și în acest răstimp descris creăm, transpunem și elaborăm astfel de legi, decrete, constituții și organisme, ca să fie drepte și valabile pentru toți [...] pe care le ținem ca cele mai potrivite și cele mai convenabile în interesul binelui obștesc colonial ...”
(1620-Contractul Mayflower-[denumirea vaporului cu coloniștii puritani])

„... guvernarea este posibilă numai pe calea legilor valabile publicate pe care în anumite situații nu este permis să le schimbăm, însă aceleași reguli trebuie aplicate deopotrivă cu privire la cel bogat și cel sărac, la favoritul de la curtea regală, dar și la săteanul aflat la coarnele plugului.”
(Locke: *Disertație despre guvernarea burgheză*, 1690)

„Dacă eliminăm din contractul social toate cele care nu aparțin fondului, ne dăm seama că acest contract e constituit din următoarele. Toate persoanele, împreună cu toate capacitățile lor se reunesc sub conducerea supremă a voinței generale și cu toții vor fi acceptați ca un corp întregit și inseparabil. Astfel aleșii poporului nu sînt reprezentanții poporului, și nici nu pot fi, ci numai însărcinați/mandatari ai acestuia, pentru că niciodată nu pot decide final. Fiecare lege este neavenită, dacă poporul nu o aprobă, astfel că, o atare lege, nu este de fapt lege ...” (Rousseau: *Despre contractul social*)

7 p.

Codul de rezolvare _____

Criteriile evaluării	Soluția optimă	Punctaj
Înțelegerea problemei	În răspunsul său, candidatul se concentrează, în primul rînd, asupra prezentării principiilor Iluminismului, respectiv creionează tocmai imaginea socială rezultată ca atare.	1
C O M P E T E N T E <p>1.1. Reunirea informațiilor din surse istorice (materiale, scrise etc.), formularea concluziilor.</p> <p>1.9. Utilizarea capacităților empactice față de detalii în cursul preluării și analizării surselor.</p> <p>4.4. Diferențierea și aprecierea criteriilor esențiale și neesențiale.</p> <p>4.9. Redarea antecedentelor istorice ale evenimentelor actuale.</p> <p>2.1. Identificarea și utilizarea corectă a conceptelor/noțiunilor istorice.</p>	<p>În baza surselor istorice, candidatul poate menționa că gînditorii Iluminismului au formulat noi elemente ale conducerii statului; ei intenționau să fixeze diriguirea statelor numai în cadre legale. Poate formula că [ei, gînditorii], au dorit să inițieze atari legi în conducerea societății, încît acestea să fie valabile în deopotrivă măsură pentru bogați și săraci. În cursul expunerii proprii, respondenții pot atinge noțiunile de: utilitatea publică, suveranitatea poporului și de egalitate în fața legii.</p> <p>Candidatul poate face distincția între imaginea societății redată de cei trei autori de surse istorice. Poate constata, totodată că Rousseau a întruchipat modalitatea cea mai eficientă a controlului societății (reprezentarea poporului).</p> <p>În răspunsul său, candidatul subliniază acele elemente ale surselor istorice care sînt adecvate înfățișării relațiilor sociale imaginate.</p> <p>Candidatul amintește în răspunsul său că expansiunea raționalismului a avut un rol determinant în formarea gândirii științifice și a fundamentării Iluminismului.</p> <p>Candidatul utilizează corect conceptele/noțiunile caracteristice teoriei statului, și ale istoriei sociale (lege, guvernare, suveranitatea poporului).</p>	5
Redactare, limbaj corect	Raționament clar, limbaj și ortografie corectă.	1

Dragi elevi!

Actualul volum din seria mai multor publicații apărute la editura Nemzeti Tankönyvkiadó, dorește să vă ofere un sprijin real în procesul de pregătire pentru examenul de bacalaureat la istorie, un nou sistem de examen introdus din anul 2005, bazat pe competențele candidaților.

Primul volum al seriei are menirea de a exersa testele scrise referitoare la anii 9-10, al doilea este conceput pentru anul 11, iar al treilea, pentru anul 12. Fiecare conține 230-300 de exerciții. Al patrulea volum contribuie la pregătirea pentru proba orală. Fiecare culegere are un cod aparte de rezolvare.

Folosind aceste culegeri de teste veți avea posibilitatea ca, pe lângă acumularea de noi cunoștințe, să vă puteți pregăti pentru examen, astfel că, pînă la începutul examenului de bacalaureat se vor dezvolta, în paralel cu cunoștințele însușite, și acele aptitudini care sînt esențiale pentru obținerea rezultatelor dorite la examen.

Vă dorim mult succes în pregătire, sîrguință și bucuria descoperirii în perioada de studiu!

Budapesta, octombrie 2003

Autorii

4. Schimbări sociale, politice și spirituale în epoca modernă

Date legate de tema de predat în baza programei de învățămînt la anul 11	
Noțiuni	Iluminism, constituție, drepturile omului, suveranitatea poporului, edificiul puterii, separarea puterilor în stat, contractul social, Enciclopedismul, absolutismul luminat
Personalități	Montesquieu, Voltaire, Rousseau, Diderot, Frederic cel Mare, Ecaterina a-II-a
Ani	–
Topografie	–

4.4. Transformarea științifică a imaginii despre lume, Iluminismul

Teme	Nivel de examinare	
	Nivel mediu	Nivel superior
4.4. Transformarea științifică a imaginii despre lume, Iluminismul	Principalele idei și cei mai de seamă reprezentanți ai Iluminismului, pe baza surselor istorice.	Formarea unei noi concepții a lumii (ex. raționalismul), științele naturii din epoca modernă (ex. mecanica, fizica lui Newton) și dezvoltarea științelor sociale (contractul social, teoria statului).

1. Reprezentanții Iluminismului

Mai jos veți lectura cîte un fragment din lucrările reprezentanților Iluminismului. Asociați constatări referitoare temei cu fragmentele surselor istorice consultate!

A) „Scriitorii, oamenii de știință, filozofii trîmbează continuu că trebuie să locuiască în orașe ... după părerea lor, nacceptarea Parisului înseamnă tot atît precum disprețuirea umanității; în viziunea lor, locuitorii din provincie nu reprezintă pe nimeni și nimic; auzindu-i am putea crede că omul este apreciat numai acolo, unde există rente, petreceri și academii...”

B) „scopul veritabil al unei mari enciclopedii este să cumuleze toate cunoștințele răspîndite în întreaga lume, să le prezinte contemporanilor într-un sistem universal și a le transmite urmașilor, pentru ca nu cumva ca activitatea depusă de-a lungul secolelor să fie zadarnică, pentru ca nepoții, deveniți mai învățați, să fie mai virtuoși și mai fericți, iar pentru ca noi să trecem în neființă, așa precum cei ce-au îndeplinit o mare sarcină față de omenire ...”

C) „Deoarece într-un stat liber fiecare om cu suflet propriu trebuie să se conducă pe sine însuși, iar drept urmare, puterea legislativă trebuie să revină întregului popor.

Dat fiind faptul că acest lucru este imposibil în statele mai mari și cu multe piedici în statele mici, poporul trebuie să rezolve toate acele fapte, pe care nu este în stare să le întreprindă personal, prin intermediul aleșilor proprii...”

D) „[În Anglia] nimeni nu este scutit de plata impozitului, numai pentru că este nobil sau preot. Astfel nimeni nu se simte oropsit și nimeni nu se plînge. Picioarele țaranului nu sînt rănite de saboții de lemn. Se hrănește cu pîine albă, se îmbracă bine, își sporește efectivul de animale și nu se teme să-și acopere casa cu șindrilă, fiindcă nu are motiv de îngrijorare că în anul următor i se va impune mai mult impozit pentru acestea. Toți cei care vin la Paris, cu portofelul gros și purtînd nume nobiliar (...), se uită cu dispreț și îngîmfare la negustor (...) Dar eu într-adevăr nu știu cine este mai de folos statului, nobilul pudrat excesiv, care știe la ce oră se culcă și se trezește regele și care face anticameră ministrului în chip de slugă, sau negustorul care din biroul lui face comenzi la Cairo, sau în India, servind astfel interesele lumii.”

1. Rousseau a negat cultura, influența dezvoltării civilizației asupra omului și a societății. (1 punct) _____

2. Montesquieu a conceput următoarea idee: controlul asupra puterii legislative poate fi realizat numai pe calea aleșilor. (1 punct) _____

3. Voltaire nu a negat importanța credinței, dar s-a ridicat împotriva bisericii, pe care o considera drept un mijloc al fățarniciei și a fanatismului. (1 punct) _____

4. Diderot, unul dintre editorii operei compuse din 30 de volume, a încercat să sintetizeze sistemul conceptual al Iluminismului. (1 punct) _____

4 p.

2. Forme statale în epoca iluministă

Grupați țările enumerate în funcție de sistemul politic corespunzător!

Anglia

Franța

Polonia

Statele Unite ale Americii

Imperiul Habsburgic

republică

absolutism

absolutism luminat

monarhie parlamentară

republică nobiliară

	Țări	Forme statale
Anglia		
Franța		
Polonia		
Statele Unite ale Americii		
Imperiul Habsburgic		
republică		
absolutism		
absolutism luminat		
monarhie parlamentară		
republică nobiliară		

5 p.

✓ 3. Conceptele fundamentale ale Iluminismului (I)

În cele ce urmează veți putea parcurge cele mai importante idei ale Iluminismului. Corelați sursele istorice cu noțiunile/conceptele enumerate!

A) „Cetățeanul își exprimă asentimentul față de toate legile, chiar și față de cele care îl pedepesc, dacă va îndrăzni să le încalce. Voința permanentă a fiecărui membru al statului este tocmai voința generală : acestea le conferă dreptul de a fi cetățeni și oameni liberi. Când vreuna din legi este adusă la cunoștința adunării poporului, nu se pune deloc întrebarea, dacă sînt de acord cu ea sau o resping, ci, dacă această propunere corespunde sau nu voinței generale, cu alte cuvinte, dacă este conformă cu voința poporului ...”

„Cel care nu este dispus să se ralieze voinței generale, va fi constrîns la supunere de întreg organismul legislativ; cu alte cuvinte, el trebuie obligat ca să rămînă liber.”

B) „Denumim egalitate naturală acea egalitate care există între oameni în virtutea unicității naturii ființei umane; aceasta constituie principiul și fundamentul libertății.

Prin urmare, egalitatea morală sau naturală se edifică pe natura umană comună fiecărei ființe umane, deoarece cu toții, apar pe lume, se dezvoltă, se întrețin și dispar în același fel. Deoarece natura umană este comună fiecăruia om, este evident că, avînd în vedere dreptul natural, toți trebuie respectați și tratați de ceilalți în mod identic ca fiind de același rang natural, respectiv, în egală măsură ca și propria-i persoană.”

C) „În oricare stat există trei genuri ale puterii: puterea legislativă, puterea executivă, care privește unele chestiuni ce țin de dreptul internațional și, în sfîrșit, putere executivă, ce se referă la atribuții ce țin de dreptul civil [...]

Atunci cînd puterea legislativă laolaltă cu puterea executivă se află în mîinile aceleiași persoane sau ale aceleiași organism diriguitor, nu există libertate, fiindcă există temerea ca un astfel de monarh sau de parlament să elaboreze legi autoritariste pe care să le aplice în mod samavolnic.

Nu va fi libertate, nici atunci dacă puterea judecătorească nu va fi separată de puterea legislativă și de puterea executivă. Dacă puterea judecătorească este anexată puterii legislative, puterea exercitată dincolo de voința și averea cetățenilor ar fi una autoritară, pentru că judecătorul ar avea atribuții legislative. Dacă puterea judecătorească ar fi conexă celei executive, judecătorul ar avea o putere represivă.”

D) „Dacă [...] omitem deci, tot ceea ce nu ține de esență, vom constata că acest contract se compune din următoarele. Fiecare persoană, laolaltă cu toate capacitățile sale aferente, face corp comun sub diriguirea supremă numită voința generală, incluzînd/reunind astfel, pe fiecare în parte, în acest inseparabil ansamblu. Reprezentanții poporului nu sînt așadar, aleșii poporului și nici nu pot fi, ci doar mandatarii poporului, fără dreptul de decizie finală. Toate legile sînt nule, dacă poporul nu le aprobă, iar astfel de legi nu sînt legi ...”

1. drepturile omului (1 punct) _____

2. principiul suveranității poporului (1 punct) _____

4 p.

3. separarea puterilor (1 punct) _____

4. contractul social (1 punct) _____

4. Identificarea conceptelor Iluminismului

Asociați definițiile noțiunilor de mai jos cu noțiunile ce urmează!

- A) În interpretarea generală, numele corpului legislativ ales.
 B) Marea sinteză realizată de iluminiștii francezi.
 C) Formă de guvernământ, care a introdus reformele de caracter burghez și a dorit modernizarea imperiului fără schimbarea sistemului puterii.
 D) Legea de bază care determină funcționarea statului și a societății.

1. parlamentul (1 punct) _____ 3. Enciclopedia (1 punct) _____
 2. constituția (1 punct) _____ 4. absolutismul luminat (1 punct) _____

4 p.

5. Ideile Iluminismului

Gînditorii perioadei iluministe au ajuns la constatările de mai jos cu privire la forțele motrice ale dezvoltării vieții social-economice. În urma lecturării surselor istorice redată mai jos decideți, în spiritul ideilor iluministe, care dintre constatările din tabel sînt reale sau false!

„Întreaga societate umană se bazează pe un concept general și foarte simplu: vreau să fiu fericit. Deoarece trăiesc între asemenea oameni care, la rîndul lor, doresc să fie la fel de fericiți, în vederea atingerii acestui scop, va trebui să procedez la fel ca ei, sau măcar într-un mod care să nu ne afecteze reciproc.....” (*Enciclopedia: titlu Societatea*)

„Venitul este un produs al pămîntului și al omului. Fără munca oamenilor pămîntul nu are nici o valoare. Bunul unui stat se constituie în primul rînd din oameni, pămînturi și animale. În afara produselor agricole națiunea nu poate avea alte resurse, decît industria și circulația mărfurilor, dar amîndouă se întrețin din surse externe, iar aceste surse sînt foarte limitate și nesigure, ele fiind utile doar pentru țările mai mici.” (*Quesnay, Enciclopedia: titlu Cerealele*)

„Libertatea generală a vînzării și cumpărării este singurul mijloc pentru ca, pe de o parte, să confere pe seama vînzătorului un preț prin care să stimuleze producția, iar pe de altă parte, cumpărătorului să-i asigure marfa de cea mai bună calitate, la un preț cît mai scăzut.” (*Turgot: Observații despre producerea și folosirea bunurilor, 1776*)

Constatări	Adevărat	Fals
Piața liberă poate garanta ca prețurile să fie cît mai scăzute.(1 punct)		
Fericirea oamenilor depinde în mod exclusiv de voința lor. (1 punct)		
Pămîntul devine valoros prin munca depusă de oameni (1 punct)		
Națiunile nu au alte resurse decît industria și circulația mărfurilor. (1 punct)		
Averea statelor mari este formată în exclusivitate din pămînturi și animale. (1 punct)		
Omul, acționînd numai împreună cu ceilalți semeni, își poate atinge propria sa fericire. (1 punct)		

6 p.

6. Separația puterilor

În cele ce urmează veți avea ocazia să citiți fragmente din surse istorice cunoscute. Termenii-istorici cheie din sursele citate sînt omiși din text (chiar de mai multe ori). Completați noțiunile lipsă!

În orice stat există trei genuri ale puterii: _____ (1 punct), puterea executivă, care se referă la unele chestiuni ce țin de dreptul internațional, și în sfîrșit, acea putere executivă, care privește domeniile ce țin de dreptul civil.

Atunci cînd, în mîinile aceleiași persoane sau ale aceluiași organism dregătoresc, _____ (1punct) este reunită cu puterea executivă, nu există libertate, deoarece există temerea ca un același monarh sau un același parlament să elaboreze legi despotice pe care să le aplice în mod samavolnic.

Nu va fi libertate nici atunci cînd puterea _____ (1 punct) nu va fi separată de puterea legislativă și de puterea executivă. Dacă puterea juridică este cumulată puterii legislative, puterea existînd dincolo de voința și averea cetățenilor ar fi una autoritară, pentru că _____ (1 punct) ar avea atribuții legislative.” (*Montesquieu: Despre spiritul legilor*)

5 p.

7. Influența Iluminismului asupra ideologiei revoluționare

Pe baza următoarelor surse istorice, în ce fel a contribuit Iluminismul la izbucnirea mării Revoluții franceze, în scopul realizării dreptății sociale!

„[În Anglia] nimeni nu este scutit de plata impozitului, numai pentru că este nobil sau preot. Astfel nimeni nu se simte nedreptățit și nimeni nu se plînge. Picioarele țaranului nu sînt rănite de saboții de lemn. Se hrănește cu pîine albă, se îmbracă bine, își sporește efectivul de animale și nu se teme să-și acopere casa cu șindrilă, fiindcă nu are motiv de îngrijorare că în anul următor i se va impune un mai mare impozit. Toți cei care vin la Paris, cu portofelul doldora și purtînd nume nobiliar (...) se uită cu dispreț și îngîmfare la negustor (...) Dar eu nu știu, cu adevărat, cine este mai util statului, nobilul pudrat excesiv, care știe la ce oră se culcă regele și face anticameră ministrului în chip slugalnic, sau negustorul care din biroul lui face comenzi la Cairo, sau în India, servind astfel interesele lumii.” (*Voltaire: Scrisori filozofice, 1734*)

„1. Oamenii se nasc și rămîn liberi și egali în drepturi. Deosebirile sociale nu pot fi bazate decît pe utilitatea publică.

4. Libertatea constă în a putea face tot ceea ce nu dăunează altuia. Astfel, exercitarea drepturilor naturale de către fiecare om în parte nu are alte limite decît cele care asigură celorlalți membri ai societății folosirea aceluiași drepturi. Aceste limite nu pot fi determinate decît prin lege.

5. Legea este îndreptățită să interzică numai acțiunile vătămătoare la adresa societății. Nimic din ceea ce legea nu interzice nu poate fi stăvilat și nimeni nu poate fi constrîns să facă altceva decît ceea ce legea nu obligă.

„6. Legea este expresia voinței publice. Toți cetățenii au dreptul personal sau prin reprezentanții lor să participe la alcătuirea ei. Legea trebuie să fie aceeași pentru toți, fie că apără sau pedepsește. Deoarece toți cetățenii sînt egali în fața legii, ei au dreptul să ocupe în mod egal orice demnitate, post sau funcție publică, fără nici un fel de deosebire, decît cea bazată pe virtute și talent. (*Declarația Drepturilor Omului și Cetățeanului, 26 august 1789*)

12 p.

8. Tezele Iluminismului

În cele ce urmează puteți citi fragmente din Declarația Drepturilor Omului și Cetățeanului. Formulați în ce fel apar cele mai importante idei și sugestii ale Iluminismului în documentul citat!

„1. Oamenii se nasc și rămân liberi și egali în drepturi. Deosebirile sociale nu pot fi bazate decât pe utilitatea publică.

2. Scopul oricărei asociații politice este menținerea/păstrarea drepturilor naturale și imprescriptibile ale omului. Aceste drepturi sunt libertatea, proprietatea, siguranța și rezistența la opresiune.

3. Națiunea este sursa esențială a principiului oricărei suveranități. Nici o grupare, nici un individ nu pot exercita vreo autoritate care să nu emane de la ea.

4. Libertatea constă în a putea face tot ceea ce nu dăunează altuia. Astfel, exercitarea drepturilor naturale ale fiecărui om nu are alte limite decât acelea care asigură celorlalți membri ai societății folosirea aceluiași drepturi. Aceste limite nu pot fi determinate decât prin lege.

5. Legea nu are dreptul să interzică decât acțiunile vătămătoare la adresa societății. Tot ceea ce nu este interzis prin lege, nu poate fi împiedicat și nimeni nu poate fi constrâns a face ceea ce legea nu îl obligă.

6. Legea este expresia voinței publice. Toți cetățenii au dreptul personal, sau prin reprezentanții lor, să participe la alcătuirea ei. Legea trebuie să fie aceeași pentru toți, fie că apără sau pedepsește. Deoarece toți cetățenii sînt egali în fața legii, ei au dreptul să ocupe în mod egal orice demnitate, post sau funcție publică, fără vreo altă deosebire între ei, decât cea bazată pe virtute și talent.

7. Nici un om nu poate fi acuzat, arestat, nici deținut decât în cazurile stabilite prin lege și după formele prescrise de ea. Cei care solicită, emit, dispun de executarea, sau execută ordine arbitrare, trebuie pedepsiți; dar orice cetățean somat, sau arestat în virtutea legii trebuie să se supună imediat; dacă opune rezistență, el se face vinovat.

9. Orice om trebuie considerat inocent, pînă în momentul în care a fost declarat vinovat; dacă se consideră indispensabil a-l aresta, orice act de constrîngere, în afara celor necesare pentru reținerea lui, trebuie să fie aspru pedepsit de lege.

10. Nimeni nu poate fi tras la răspundere pentru opiniile sale, fie ele chiar religioase, dacă manifestarea lor nu tulbură ordinea publică stabilită prin lege.

11. Comunicarea liberă a gândurilor și opiniilor este unul din drepturile cele mai de preț ale omului; orice cetățean poate deci să vorbească, să scrie și să tipărească liber, în afara cazurilor prevăzute prin lege, în care va trebui să răspundă de folosirea abuzivă a acestei libertăți.

15. Societatea are dreptul să ceară socoteală oricărui funcționar public pentru modul în care își îndeplinește sarcina.

16. Orice societate, care nu asigură garanția drepturilor și nu statornicește separarea puterilor, este anticonstituțională.

17. Proprietatea fiind un drept inviolabil și sacru, nimeni nu poate fi privat de ea, decât în cazurile în care necesitatea publică pretinde în mod evident acest lucru și cu condiția unei juste despăgubiri prealabile.” (*Declarația Drepturilor Omului și Cetățeanului, 26 august 1789*)

9. Definirea conceptelor iluministe

Definiți următoarele concepte/noțiuni!

- a) parlament: _____
 _____ 1 punct)
- b) constituție: _____
 _____ (1 punct)
- c) Enciclopedia: _____
 _____ (1 punct)
- 4 p. d) absolutismul luminat: _____
 _____ (1 punct)

10. Separarea puterilor în stat

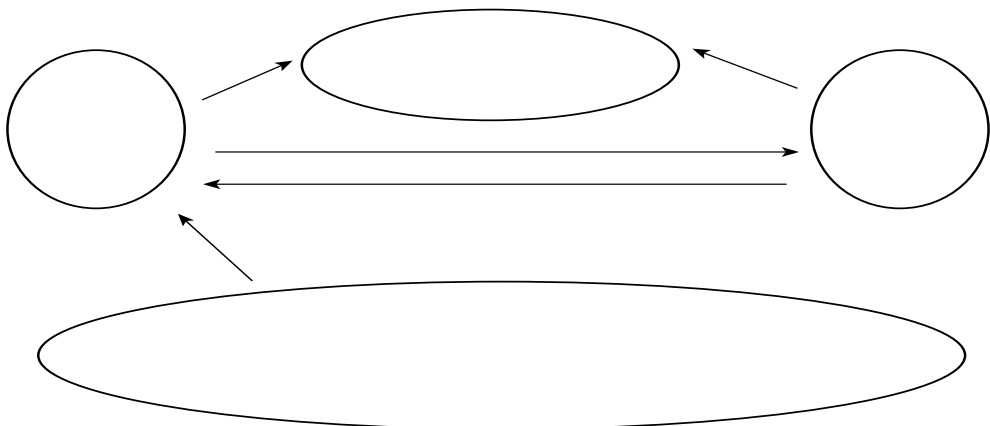

Sursa este preluată din lucrarea lui Montesquieu intitulată „Despre spiritul legilor”. Ilustrați funcționarea mecanismului puterii prin completarea următoarei figuri schematizate!

„În oricare stat există trei forme ale puterii: puterea legislativă, puterea executivă care se referă la unele chestiuni ce țin de dreptul internațional și, în sfârșit, cea putere executivă, ce privește domeniile ce țin de dreptul civil [...]

Atunci când puterea legislativă este cumulată cu puterea executivă în mâinile aceleiași persoane sau a aceluiași corp de alegători, nu există libertate, deoarece poate exista temerea ca un același monarh sau un același parlament să elaboreze legi despotice pe care să le aplice în mod samavolnic.

Nu va fi libertate nici atunci când puterea judecătorească nu va fi separată de puterea legislativă și de puterea executivă. Dacă puterea judecătorească este anexată puterii legislative, puterea exercitată dincolo de voința și averea cetățenilor ar fi una autoritară, pentru că judecătorul ar avea atribuții legislative. Dacă puterea judecătorească ar fi conexă celei executive, judecătorul ar avea o putere represivă.” (*Montesquieu: Despre spiritul legilor, 1748*)

5 p.

Titlul: _____